

Red rålammmene

Tidspunktet for skårlægning og høslæt nærmer sig. Læs her, hvordan du bør skræmme rå og dermed lam væk fra marken, inden maskinerne går i gang.

Tekst og foto: Max Steinar

NATUR/VILDTFORVALTNING: Det er en sørgelig kendsgerning, at cirka 20.000 rålam hvert forår og sommer bliver dræbt af skårlægningsmaskiner. Hvad der svarer til knap en fjerdedel af hele jagtudbyttet af råvildt bliver altså klippet ihjel i stedet for at vokse op og måske i stedet ende livet på et øjeblik for en jægers våben.

Hvem har ansvaret for det?

Nogle vil argumentere for, at det må være landmanden eller maskinstationen.

Men det er Bruno Jensen uenig i. Midtjyden har et ben i alle tre lejre: Han driver selv et lille landbrug, han har været ansat på Dørken Maskinstation ved Give i 39 år, hvor han bl.a. har arbejdet med skårlægning – og så er han ivrig jæger.

– Jeg har selvfølgelig masser af gange hørt, at det er landmandens eller maskinstationens ansvar, og jeg vil heller ikke sige, at de er uden ansvar. Men hvem har den største interesse i, at alle disse tusindvis af rålam overlever og bliver til voksne dyr? Det er da

jægerne! Mange af de steder, jeg kommer for at lave slæt, har jeg et fint samarbejde med de pågældende jægere, der sørger for at sætte stokke og poser op på mine anvisninger, og vi har reddet et stort antal rålam – et større trecifret antal – på den måde, fastslår Bruno Jensen.

Hvordan gør man?

Brug nogle stager eller stokke og nogle salat-flamingokasser eller store papirsække. Jo større og lettere, jo mere vindfølsomme, således at kasser eller

En moderne maskine til skårlægning kan være et enormt "monstrum", som kan have en totalbredde på op til 16 meter.

sække sættes i bevægelse ved selv svag vind.

Aftenen før maskinstationen kommer, går man ud og placerer stokke og kasser/sække, fortæller Bruno Jensen.

– Jeg praktiserer på min egen jord og hos mange af maskinstationens kunder, at jeg aftenen forinden sætter meget store sække op. Jeg har svejset jernpæle sammen, så de er to til tre meter lange. De er jo meget nemmere at transportere og sætte op end tilsvarende træpæle.

– På pælene sætter jeg store plante- eller gødningssække. De to meter høje ”fugleskræmsler” kan ses fra lang afstand, også selvom græsset er højt, og marken er lidt kuperet. Det kan råen ikke lide, og derfor vil hun i løbet af aften- og nattetimerne føre sine lam væk.

Udstyret har ikke en langvarig effekt, derfor skal det helst stilles op eftermiddagen/aftenen før markarbejdet.

Den sikre død!

Den helt naturlige reaktion for et lille rålam er at trykke sig, når en larmende maskine nærmer sig. Derfor er den dødsens.

– Både traktorerne og skårlæggerne er blevet større og større, og traktorerne kører hurtigere og hurtigere. Når sådan en kæmpetraktor med skårlægger foran og til begge sider, som rager 12 til 16 meter ud i alt, kommer farende hen over en græsmark med 20 kilometer i timen, så er det desværre en kendsgerning, at alle pattedyr af en vis størrelse er dødsens, siger Bruno Jensen.

Mange gode kræfter, herunder Danmarks Jægerforbund, har arbejdet på at få ændret arbejdsgangene i retning af mere hensyn overfor rålam og andre dyr og fugle. F.eks. har det været et ofte gentaget emne, at man bør anmode maskinstationerne om at skårlægge markerne inde fra midten og ud, således at alt levende kan søge ud mod kanterne, stadig i ly af vegetationen.

Det lyder helt rigtigt i lægmands ører. Men ifølge Bruno Jensen er virkeligheden den stik modsatte.

– Der er ingen ansvarlig maskinstation, som arbejder på den måde. Der er altså tale om store maskiner og brede dæk. Hvis jeg havde bestilt en

Bruno Jensen har selv konstrueret disse høje, sammensvejsede jernstænger, som han borer ned i marken og sætter plante- eller gødningssække på. Man kan også bruge flamingokasser a la den slags, der fragtes salat i. De bindes fast med en snor, og selv svag vind får dem til at bevæge sig og lave støj.

maskinstation til at skårlægge min mark, og jeg opdagede, at traktoren kørte inde fra midten og ud, ville jeg finde en anden maskinstation næste gang! Fordi meget store mængder græs bliver klemt flade mod jordoverfladen, når man ikke har nogle skårlagte felter at vende på, og det græs går tabt.

Bruno Jensen understreger, at dyrelivet skal reddes FØR arbejdet!

Glem hunde

At bruge jagthunde til at finde lamene er ifølge Bruno Jensen (og andre) ikke hensigtsmæssigt.

– For det første er det nogle gange meget store marker, vi taler om. En græsmark på 50 hektar tager meget lang tid! Det kan du ikke forlange af folk, som måske har travlt med arbejde og andre ting. For det andet er metoden ifølge min erfaring ikke særlig effektiv.

Samme opfattelse har seniorforsker Carsten Riis Olesen, Danmarks Jægerforbund:

– Det er en stor misforståelse at tro, at hunde kan finde rålam eller rugende fugle. Hvis disse udsendte så meget fært, ville ræven have fundet dem for længst. Ved kun at anvende hunde før slæt giver man fejlagtigt maskinføreren den opfattelse, at der blot kan køres løs!

Når man sætter sække (eller flamingokasser) op, kan man ifølge Bruno Jensen nøjes med de yderste ender. Han mener, at måske tre fjerdedele af alle lam sidder i de første cirka 30 meter af marken. Man skal fra enhver position på marken helst kunne se to sække.

– Forhåbentlig gør det ondt i enhver, hver gang et lam dræbes. Det er jo grotesk, når det kan undgås så forholdsvis nemt og tidsbesparende som ved at sætte sække op. Det kræver kun, at jægerne, maskinstationerne og landmændene vil! Det er for mig at se en win-win-situation. Desuden er der vitterligt en risiko ved at få sådan et smadret lam ind i en balle wrap, som efterfølgende skal bruges til husdyrsføde, understreger Bruno Jensen.

Jægerne har størst interesse

Bruno Jensen mener, at det i sidste ende er jægerne, som har den største interesse i at have så stærk en råvildtbestand som muligt.

– Derfor er det også os, der bør være centrum for planlægningen op til en skårlægning. Vi skal finde ud af, hvor- ➤

Når en traktor med skårlægger kommer drønende med 20 kilometer i timen, bliver alt større liv i marken udsat for livsfare.

➤ når og hvordan det foregår. Og det vil være en rigtig god ide at få direkte kontakt til den person, der skal udføre arbejdet. Husk på, at der kan komme mange ændringer i løbet af en dag; regnvejr, nedbrud på maskiner eller andet, så det er vigtigt, at du får direkte besked om ændringer i løbet af dagen. Husk altid at være venlig, det er ikke chaufførens skyld, at planer ændres. Han er bare flink, at han får ringet til dig. Og er du lidt gnaven, er det ikke sikkert, at han ringer igen.

– Du skal også være rede til, at det KAN indebære mere arbejde. Et eksempel: Der skal skårlægges mandag, du har sat sække op søndag aften. Det bliver aflyst pga. regn og udsat til onsdag. Du tager sækkene ned mandag og sætter op igen tirsdag. Men det samme gentager sig; ned igen onsdag, op torsdag. Fredag lykkes det at få skårlagt. Der er slået et lam ihjel på en af markerne, men du er nødt til at acceptere det og tænke, at hvis du ikke havde gjort noget, kunne det have væ-

ret tre eller fem lam, der var gået tabt. Op/ ned mange gange er ikke godt. Men der er heller ikke noget alternativ; lader du bare sækkene stå, har de ingen virkning. Jeg har selv prøvet at måtte ændre i planerne flere gange i 2019 pga. det ustadige vejr.

– Et andet eksempel: Du har måske langt til dit revir, du har travlt på arbejde og små børn. Men du kan jo kontakte din nabojæger, måske give ham 500 kroner og får ham til at tage sækkene op og ned. Det er godt nok også "hans" rådyr, men det er dig, der har græsmarken. Du tager al telefonkontakten, mens han tager alt det praktiske. Det er en god aftale for begge.

– Husk, skårlægning af helsæd er det samme. Lammene er godt nok større, men kan ikke løbe i de høje afgrøder.

Fem gange dræbte lam

Bruno Jensen arbejdede et år på en mark på 12 hektar, hvor han fem gange kom i dødelig nærkontakt med et eller to lam. Det vil sige, at op imod en halv snes lam blev dræbt af skårlæggeren.

Året efter havde han fået de lokale jægere til at anvende sine jernpæle og sække aftenen og natten forud for arbejdet.

Ikke ét eneste lam blev denne gang dræbt af den enorme skårlægger. Det nytter altså virkelig at sætte de sække op.

mst@jaegerne.dk

Den typiske reaktion for et rålam, der mærker en fare nærme sig, er at trykke sig ned i marken. Det hjælper den ikke imod knivene på skårlæggeren.